ភាពអាចទទួលបាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជំនួសឱ្យការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់

អាន ហាញខុល

ថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២

ប្រែសម្រួលដោយ លីម ជ័យទ័ត្ត

រយៈពេលជាងមួយឆ្នាំកន្លងទៅ ព្រះរាជអាជ្ញានៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបាន អះអាងថា ជនជាប់ចោទក្នុងសំណុំរឿង០០២មិនមានសិទ្ធិដាច់ខាតណាមួយ ក្នុងការកោះហៅ និងសាកសួរសាក្សីនៅក្នុងពេលសវនាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានស្វះស្វែងរកឲ្យមានការទទួលយកនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីដែលមានចំនួនច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ដែលផ្តល់នូវភស្តុតាងបន្ថែមប៉ុន្តែមិនស្ថិតនៅក្នុងគោលបំណងផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ជំនួសឲ្យការស្តាប់ការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ថា សំណើនេះគឺស្របជាមួយនឹងនីតិវិធីនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលជាធរមាន នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដែលសង្កត់ធ្ងន់យ៉ាងសំខាន់ទៅលើការប្រើប្រាស់នូវកំណត់ត្រាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនានា ដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រមូល និងអំពាវនាវឲ្យមានវិធីសាស្ត្រមួយដែលមានលក្ខណៈបត់បែននៅក្នុងករណីនានា ដែលមានបទខុសឧក្រិដ្ឋដ៏រន្ធត់ :

> គោលបំណងនៃសំណើសុំនេះ គឺដើម្បីពន្លឿនសវនាការ តាមរយៈការដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនូវភស្តុតាងរបស់សាក្សីដែលពាក់ព័ន្ធ ដែលមិនមានឱកាសមកបំភ្លឺដោយផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងតុលាការបាន ។ ភស្តុតាងទាំងនេះនឹងជួយដល់អង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងការស្វែងរកការពិត ចំពោះបទចោទជាច្រើនដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការជំនុំជម្រះនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ការទទួលយកដូច្នេះ គឺសំខាន់ណាស់ ដើម្បីឲ្យការគ្រប់គ្រងកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះសវនាការមួយដែលមានទំហំដូច្នេះ បើសិនជាអង្គជំនុំជម្រះត្រូវការកំណត់សម្រេច អំពីការពិតនៃការចោទប្រកាន់ ។

ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់បានទាមទារនូវសិទ្ធិដាច់ខាតដែលមានចែងនៅវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីសាកសួរ

សាក្សីទាំងឡាយដែលមិនទាន់អាចកំណត់បាននៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ថាគួរប្រើប្រាស់កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីទាំងនោះធ្វើជាភស្តុតាងឬទេ ។

វិធាននៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា មិនបានអនុញ្ញាតឲ្យទទួលយកនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីទេ ។ ទោះបីជាទូទៅ ភស្តុតាងដែលមានភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធគឺអាចទទួលយកបានក៏ដោយ ក៏វិធាន៨៤(១) បានធានាអំពីសិទ្ធិក្នុងការសាកសួរសាក្សី ។ ជាការប្រៀបធៀប វិធានដែលអនុវត្តដោយតុលាការអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី អនុញ្ញាតឲ្យមានការទទួលយកនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី ជំនួសឲ្យការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ នៅខណៈពេលដែលវិធាននៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិចែងថា ភាពអាចទទួលយកបាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីមុនៗ អាចធ្វើទៅបានតែនៅពេលដែលព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីការពារក្តីមានឱកាសដូចគ្នាក្នុងការសួរដេញដោលលើសាក្សីប៉ុណ្ណោះ ។

ថ្មីៗនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចលើសំណើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ដោយសម្រេចថា សិទ្ធិក្នុងការតទល់ចំពោះសាក្សីដាក់បន្ទុក មិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាតនោះទេ ។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា នៅពេលដែលមិនមានឱកាសក្នុងការតទល់ចំពោះសាក្សីដាក់បន្ទុកត្រូវបានចែង ជាទូទៅនីតិវិធិអន្តរជាតិច្រានចោលការទទួលយកនូវកំណត់ហេតុដែលនឹងផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអំពើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត តុលាការអន្តរជាតិគាំទ្រដល់ការទទួលយកភស្តុតាងផ្សេងៗដែលមានភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេសនៅពេលភស្តុតាងនោះមានលក្ខណៈត្រួតគ្នាលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីដទៃ, មានការទាក់ទងនឹងសាវតារជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ជានយោបាយឬជាយោធា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងនៃទីកន្លែងដែលឧក្រិដ្ឋកម្មបានកើតឡើង ឬផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីកម្រិតធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ មានការវិភាគជាទូទៅ ឬជាស្ថិតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងផលប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មទៅលើជនរងគ្រោះ ឬមិនអាចដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការតទល់គ្នា ពីព្រោះក្រោយមក សាក្សីផ្តល់ចម្លើយនោះមិនអាចតាមរកឃើញ ។ ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះកាត់បន្ថយនូវអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនពីការចេញសេចក្តីសម្រេចចំពោះព្រះរាជអាជ្ញា នៅពេលដែលខ្លួនរកឃើញថា អវត្តមាននៃការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ និងឱកាសតទល់គ្នានៅក្នុងសវនាការ, តម្លៃជាភស្តុតាង និងទម្ងន់ដែលត្រូវផ្តល់ទៅឲ្យភស្តុតាងបែបនេះ អាចត្រូវបានកម្រិតនៅក្នុងកាលៈទេសៈជាច្រើន ។

ការទទួលយកនាពេលថ្មីៗនេះរបស់អង្គជំនុំជម្រះនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺជារឿងដែលគួរឲ្យកត់សម្គាល់ ។ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអ្នកស្វែងរកការពិត ដោយប្រមូលទាំងភស្តុតាងដាក់បន្ទុក និងភស្តុតាងដោះបន្ទុក

ជាលទ្ធផលដែលបានមកពីការស៊ើបអង្កេតមានរយៈពេលដ៏យូរ ប៉ុន្តែចាំបាច់ត្រូវមានដំណើរការសវនាការដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពមួយបន្ថែមទៀត។ ទោះបីជាយ៉ាងណា នៅក្នុងវិធាន៦០(២) បានច្រានចោលដោយមិនមានការទទួលខុសត្រូវ នូវការសម្ភាសរបស់ភាគីជាមួយសាក្សី និងហាមឃាត់មិនឲ្យមានការតទល់នៅមុនពេលសវនាការ។ នៅក្នុងអនុសារណៈដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបញ្ជាក់ថា មិនមានសិទ្ធិដាច់ខាតណាមួយ ដើម្បីធ្វើការតទល់នៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត និងដោយសារមូលហេតុនេះហើយ វិធាន៨៤(១)ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្នុងការតទល់សាក្សីដាក់បន្ទុក ដែលជនត្រូវចោទមិនទាន់បានតទល់នៅក្នុងតំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត។

ការធ្វើសវនាការឡើងវិញដើម្បីស្តាប់ ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីទាំងអស់ដែលធ្លាប់ត្រូវបានសាកសួរដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងច្រំដែល ប៉ុន្តែរឿងដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជឿជាក់យ៉ាងប្រាកដ គឺភាពចាំបាច់ដែលត្រូវធ្វើដើម្បីការពារនូវសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្លាប់បានសម្រេចថា ទោះបីជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានសន្មតថាមានភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងភាពអាចជឿជាក់បាន ក៏ដោយ ប្រសិនបើសាក្សីមិនបានចូលមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសវនាការម្តងទៀត កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទាំងនេះអាចមាន តម្លៃជាភស្តុតាង ឬមានទម្ងន់ជាភស្តុតាងតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើមានដោយសារតែកង្វះឱកាសដើម្បីតទល់គ្នា ឬដោយសារមានចំណុចខ្វះខាតជាសារវន្តនានានៅក្នុងកំណត់ហេតុ។ ប្រសិនបើកំណត់ត្រារបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលចងក្រងទុកដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មមានទម្ងន់តិចតួចមែននោះ គឺមិនច្បាស់ទេថាតើព្រះរាជអាជ្ញានឹងធ្វើការបង្ហាញដោយរបៀបណាអំពីធាតុផ្សំនៃអង្គហេតុ និងបទចោទ ដែលមានសភាពស្មុគស្មាញ ដោយមិនមានការកោះហៅសាក្សីជាច្រើនឲ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសវនាការ។

ការប្រុងប្រយ័ត្នរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទំនងជាបណ្តាលមកពីផលវិបាកនៃការទទួលស្គាល់ថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីដែលធ្វើឡើងដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានភាពគួរឲ្យជឿជាក់បានទាំងស្រុង និងប្រហែលជាមានការបារម្ភថា ការទទួលយកកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលមានការប្រឆាំងតវ៉ាច្រើន អាចនឹងធ្វើឲ្យតុលាការជួបនឹងបញ្ហាជាមួយនឹងការស្នើសុំនូវប្រតិចារឹក និងការបកប្រែពីខ្សែអាត់ថតសម្លេងដើមជាច្រើន។ ដូចជាការលើកឡើងរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ មុនពេលត្រូវបានបំបែកចេញពីសំណុំរឿងនេះ ៖

> អ្នកស៊ើបអង្កេតពីការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានធ្វើការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងធ្វើការថតសម្លេងតាមខ្សែអាត់សម្លេងពីបទសម្ភាសន៍ជាភាសាដើម ។ ដោយមិនធ្វើប្រតិចារឹកពេញលេញនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ្នកស៊ើបអង្កេតជាញឹកញាប់ធ្វើសេចក្តីសង្ខេបដោយផ្អែកលើការបកស្រាយផ្ទាល់ខ្លួនពីការស្តាប់ចម្លើយ បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយនឹងសាក្សី និងភាពពាក់ព័ន្ធនៃចម្លើយសាក្សីនោះ ។ ចុងក្រោយកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនេះរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានដាក់បន្ថែមទៅក្នុងសំណុំរឿង ហើយនៅពេលនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាចាត់ទុកកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនេះ ថាជាចម្លើយសាក្សី ។ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថាពាក្យចម្លើយសាក្សីនេះមិនតំណាងឲ្យបានត្រឹមត្រូវនូវឯកសារដែលជាកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទេ ពីព្រោះថាឯកសារទាំងនេះមិនមែនជាចម្លើយរបស់សាក្សីឡើយ ។

សេចក្តីសម្រេចក្នុងការបង្កើតឲ្យមានប្រតិចារឹកសង្ខេប ជំនួសឲ្យប្រតិចារឹកពេញលេញ ទំនងជាផ្អែកលើប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលដែលប្រើប្រាស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលយកគំរូតាមប្រព័ន្ធច្បាប់ប្រទេសបារាំង ដែលអនុវត្តផ្សេងគ្នាពីនីតិវិធីអនុវត្តដោយតុលាការអន្តរជាតិនានា ដូចជា តុលាការអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវីជាដើម ។ ដោយសារប្រវែងនៃបទសម្ភាសន៍នៅក្នុងករណីដែលមានបទឧក្រិដ្ឋដ៏រង្កាល និងការទាមទារឲ្យមានការបកប្រែ ភាពប្រឈមនៃការសង្ខេបឲ្យខ្លី ទំនងជាអាចនាំឲ្យមានការយល់ខុសក្នុងការបកស្រាយ និងមានកំហុសកើតឡើង ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានប្រៀបធៀបការសង្ខេបចេញពីខ្សែអាត់ថតសម្លេងដែលនៅអាចរកបាន ទៅនឹងកំណត់ហេតុដែលមានភាពខ្វះចន្លោះ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំង ការចោទប្រកាន់ពីការប្រានចោលភស្តុតាងដោះបន្ទុក ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានទទួលស្គាល់ថា ពិតជាមានកំណត់ត្រាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃបទសម្ភាសន៍ខ្លះ មានព័ត៌មានមិនសុក្រឹត្យ ប៉ុន្តែបានសង្កត់ធ្ងន់ថា ទោះបីជាដូច្នេះក្តី មិនមែនមានន័យថាត្រូវតែតម្រូវឲ្យមានការផ្តល់សក្ខីកម្មជាស្វ័យប្រវត្តិពីសំណាក់សាក្សីទាំងអស់ក្នុងសវនាការនោះទេ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា :

> ខណៈពេលដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមិនមែនជាប្រតិចារឹកពេញលេញ នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីឯកសារនេះបានកត់ត្រាថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយជាច្រើនត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្រោមសម្បថ ដោយអនុលោមតាមវិធាន២៨នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងថាទម្រង់សង្ខេបនៃបទសម្ភាសន៍ត្រូវបានអានជូន ឬអានឡើងវិញ ដល់សាក្សី និងមានការយល់ព្រម និងចុះហត្ថលេខាដើម្បីបញ្ជាក់ពីការ

ពិតនៃការផ្តល់បទសម្ភាសន៍ ។ ដើម្បីធានាបន្ថែមអំពីការភាពគួរឲ្យទុកចិត្តបានការចុះហត្ថលេខា គឺត្រូវបាននិយាយភ្ជាប់នៅក្នុងខ្សែអាត់សម្លេង ។ ភាពសុក្រឹត្យនៃកំណត់ហេតុសង្ខេបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនោះ ត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីជាច្រើន ដើម្បីបញ្ជាក់អំពីភាពពិតប្រាកដនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយមុនៗរបស់ពួកគេ ។ រហូតមកទល់ពេលនេះ មិនទាន់មានសាក្សីណាម្នាក់ដែលអះអាងថា ចម្លើយរបស់ពួកគេ ដែលបានផ្តល់ជូនការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមការណែនាំ ឬបង្ខិតបង្ខំឡើយ ។

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទំនងជាយល់ស្របជាមួយនឹងចំណុចមួយនេះ ។ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា នៅពេលមានការចោទប្រកាន់អំពីភាពខ្វះចន្លោះនៅក្នុងកំណត់ហេតុ ប្រការនេះនឹងត្រូវបានពិចារណា នៅពេលដែលមានការចង្អុលបង្ហាញច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់អំពីចំណុចខ្វះចន្លោះដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងមានភាពពាក់ព័ន្ធជាក់ស្តែងទៅនឹងសវនាការតែប៉ុណ្ណោះ ។ ហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា ការអះអាងផ្ទាល់មាត់ពីភាពសុក្រឹត្យនៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សីគឺមានការផ្តល់ជូននូវការការពារបន្ថែមទៀត ដោយហេតុថា សាក្សីដែលត្រូវបានកោះហៅឲ្យមកផ្តល់ភស្តុតាងនៅសវនាការ អាចត្រូវបានសួរដេញដោលដោយអង្គជំនុំជម្រះ ឬគ្រប់ភាគីទៅលើខ្លឹមសារនៃកំណត់ហេតុពីមុខរបស់ពួកគាត់ ។ ហេតុនេះ ទំនងជាសក្តានុពលដែលមានប្រសិទ្ធភាពជាច្រើនដែលពង្រៀងចេញពីការដឹកនាំដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានកាត់បន្ថយដោយសេចក្តីសម្រេចភ្លោះ ដើម្បីកុំឲ្យមានការតទល់នៅមុនពេលសវនាការ និងដើម្បីប្រើប្រាស់ចម្លើយសង្ខេបរបស់សាក្សី ជំនួសឲ្យការត្រៀមរៀបចំប្រតិចារឹកពេញលេញ ។ បច្ចុប្បន្ននេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺកំពុងពិចារណាអំពីសំណើរបស់ភាគីទាំងអស់ ចំពោះភាពអាចទទួលយកបាននៃកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយរបស់សាក្សី សម្រាប់សវនាការដំណាក់កាលទាំងពីរដំបូង ហើយនៅក្នុងពេលវេលាសមស្របអង្គជំនុំជម្រះ នឹងចេញកាលវិភាគសម្រាប់បើកសវនាការស្តាប់ការជំទាស់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ។

-ចប់-